

nagy társaság középpontja lett, akiket mind áthasonított a maga képére és azokat is vérbeli *civiljogászokká* tette. És most ott áll közöttük, mint katedranélküli tanára egy egészen új tanszagnak, a polgári jognak, amely együttthatásukban egyesíti a gazdasági élet minden anyagi és alakijogi ágazatait.

De talán rosszul mondom, hogy nincsen katedrája. Inkább kettő is van: a *Civiljogászok Szemináriuma* és a *Polgári Jog* haviszemléje. Ha a magyar jogéletnek ezt a két jelentős tényezőjét említjük, nem szabad elfeledkeznünk *Meszlény Arturról*, ez alakulatok társalapítójáról, aki a szociális jognak első magyar képviselője és gazdag tartalmat öntött a társaságba és a lapba egyaránt. De a *mozgató* erő mégis Beck Sala volt, akinek vezérlete alatt a zászlója köré tömörült csoport munkája hallatlanul fellendült.

Az ilyen eredményt csak az érheti el, aki az embereket *lelkükben* tudja megnyerni. 25 év alatt sok minden külső az emberről. Beck Sala is addig takarta benső lényegét a cinizmus leplével, amíg azt egyszerűen leolvasztotta róla szívének belső melege. Mert hiába titkolta, az ő lényege mégis az, hogy jó ember és igaz jóbarát. Jó barát Nietzsche jellemzése szerint, hogy „legyen barátságod barátod részére nyugágó, de *kemény* nyugágó”. Beck Sala sem engedi elpuhulni barátait. Szemükbe mondja a kritikát és azért azt is elhíhetjük neki, ami jót mond rólunk.

Ime, ez az első ötven esztendő mérlege. A magvetésnek volt ez termékeny ideje: a vetés szépen felnőtt, a gazda elégedetten simogathatja végig szemével. Mi, akik baráti körben gyűltünk itt össze üdvözlésére, csak azt kívánhatjuk a következő 50 évre (anélkül, hogy korlátokat akarnánk szabni az isteni gondviselésnek), hogy az az érlelésnek és aratásnak legyen áldásos korszaka. S ha végül Sala barátunk majd egykor kifáradva másnak adja át a *civiljogászok* vezetését, mondhassa el magáról a költővel: „Ez jó mulatság, férfi munka volt!”

Dr. Szladits Károly.

Jogegységi irányelvek.

Irta: *Alföldy Ede* ny. ítélőtáblai tanácselnök, ügyvéd.

Szépen hangzanak azok a szavak, amelyekkel a Kúria megindokolja a jogegység érdekében hozott azt a döntvényét, hogy a fölülvizsgálati bíróság nincs kötve a fölloldó határozatában elfoglalt álláspontjához. Kérdéses azonban, hogy a szép szavak tartalmi szempontból is megútik-e a mértéket?

A 71. sz. jogegységi döntvény az indokolás bevezető szavai szerint célként az anyagi jog érvényesülhetésének a megkönnyítését jelöli meg. Ez előtt a célkitűzés előtt föltétlenül meg kell hajolni és legföljebb annak a csendes észrevételnek lehet helye, hogy vitán fölüli álló igazságok megkimélhetnék a legfelsőbb tekintély szöszékét. Ha a célkitűzés a célhozjutással azonos volna, nem igen lehetne a jogegységi döntvényben kifogásolni valót találni, de a cél megvalósítására vonatkozó indokolás nem olyan meggyőző, mint a célkitűzés, mert abban az indokolásban pusztá föltevések kétségtelen tényekként és egyoldalú szempontok hiánytalan megvilágítás gyanánt szerepelnek.

A jogviták elbírálásánál a bíró az elbírálás alatt álló jogesetet nem szemlélheti elszigetelten és a társadalmi élettől elvontan, hanem az igazságszolgáltatás általános érdekeire is mindenkor tekintettel kell lennie és ettől az elvtől a jogszabályok értelmezésénél sem térhet el. Ha tehát az a kérdés merül föl, hogy a fölülvizsgálati bíróság a per végleges elbírálásakor elterhet-e a fölöldó végzésben elfoglalt álláspontjától, semmiképpen sem szabad elhanyagolni annak a mérlegelését, hogy az esetleges eltérést, amely talán a kérdéses esetben és a kérdéses alkalomkor kívánatosnak mutatkozik, a közérdek szempontjából miképpen kell megítélni, és hogy ebből a szempontból miképpen kell értelmezni a vonatkozó jogszabályokat?

Az indokolás az alaki és anyagi igazságot élesen elhatárolt fogalmakként kezeli, mint ha az egymással való összetévesztés és az egymásbaolvadás veszélye ezeket a fogalmakat egyáltalában nem környékezné. Ilyen fölfogásnak tulajdonítható az, hogy a jogegységi tanács minden közelebbi magyarázat nélkül az ítélkezési szabadság tágítását, valamint a már egyszer érvényesített bírói álláspont utólagos megváltoztatását az anyagi igazság diadala gyanánt könyveli el, holott ezek a körülmények az emberi gyöngeségnek és különösen az ingatagságnak is eszközeivé válhatnak, sőt az önkénynek is teret nyithatnak. A bírói szellem szabadságában rejlő nagy értéknek semmi sem árthat jobban, mint a mértéktelenség. A jogbiztonság céljának és az ítélkezés komolyságába vetett hit általános és örökérvényű érdekének a veszélyeztetésétől sem riad vissza a jogegységi határozat olyan csekély jelentőségű alkalmi érdek védelme céljából, amely egyrészt csak ritka kivételképpen merülhet föl, és amelyért annál kevésbé érdemes nagyjelentőségű jogelveken rést ütöni, mert nincs garancia arra nézve, hogy a korábban már érvényesített bírói álláspont utólagos megtagadása, éppen az anyagi igazságot fogja érvényre juttatni.

Azt a döntését, amely szerint a fölülvizsgálati bíróság nincs kötve a fölöldó végzésben elfoglalt álláspontjához, a jogegységi tanács a Pp. szabályaiból vezeti le, de az erre vonatkozóan idézett szabályok nemcsak nem állanak összhangban a jogegységi döntvényvel, hanem kifejezetten az ellenkező álláspont mellett szólnak.

A Pp. 411. §-a, amelyre elsősorban történik hivatkozás, nem tartalmazza azt a belemagyarázott megállapítást, hogy az anyagi jogerő joghatásai csak az ügy érdemében hozott ítélethez kap-

csolódnak. A 411. §-ban nincs szó arról, hogy az ítéleten kívül más határozat nem eredményezhet anyagi jogerőt, hanem csupán azt mondja, hogy az ítélet jogerőssége a keresettel érvényesített jog körén nem terjedhet túl. De még abban az esetben is, ha a 411. §-ból azt lehetne kiolvasni, hogy csak a per érdemében hozott ítélethez kapcsolódhatnak az anyagi jogerő hatásai, ebből még nem lehetne arra a következtetésre jutni, hogy a főlülvizsgálati bíróság nincs kötve a fölöldő végzésben nyilvánított álláspontjához. Nem volna helytálló ez a következtetés különösen azért, mert a Pp. egyéb szabályai határozottan és világosan megkövetelik a bíró álláspontjának állandóságát, ezenkívül a jogbiztonságra és a bírói tekintélyre vonatkozó általános jogelvek is kizárják annak a helyeslését, hogy a per érdemében nyilvánított legfelsőbb bírósági álláspontot a legfelsőbb bíróság később feladja.

Mint hogy a bíróságnak saját határozatához való kötöttségéről a Pp. határozottan és világosan intézkedik, még pedig külön az ítéletekre (406. §.) és külön a végzésekre (419. §.) vonatkozóan, ennél fogva a fölöldő végzéshez való kötöttség vitáját az utóbb említett törvényhely értelmében kell eldönteni. A jogegységi tanács nem is tér ki a Pp. 419. §-ának döntő jelentősége elől, de azt a szabályt, amely szerint a bíróság, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, kötve van a saját végzéséhez, azzal a meglepő magyarázattal kerüli meg, hogy a fölöldő határozatok a pervezető intézkedések közé tartoznak és ennél fogva azokhoz a bíróság ugyancsak a Pp. 419. §-a értelmében kötve nincs. Eszerint a jogegységi határozat a főlülvizsgálati bíróságnak a fölöldő végzéstől való elfordulását egyesegyedül azért tartja megengedhetőnek, mert a fölöldő végzést pervezető intézkedésnek tekintti. Amde ez a magyarázat nyilvánvalóan erőltetett és messze van attól, hogy megnyugtatóra alkalmas lehessen. Érzí azt a jogegységi tanács is, hogy nem lehet egészen egyenesen pervezetésről beszélni és emiatt úgy mondja, hogy a fölöldés tartalmára tekintettel „lényegében” tárgyzaz pervezetést. A fölöldő határozat azonban éppen lényegében tárgyzaz legkevésbé pervezetést, mert a feloldás „lényegében” álláspontfoglalást, döntést jelent a per érdemében és ez különbözteti meg lényegileg a pervezetéstől, amely a per sorsa tekintetében nem olyan mélyreható és nem tartalmaz döntést a per érdemében, hanem csak előkészítője a per érdemleges eldöntésének és a per érdemében való bírói állásfoglalásnak.

A Pp. 543. §-ának abból az intézkedéséből, amely szerint a fellebbezési bíróság a fölöldő végzésben kifejezett állásponthez alkalmazkodni köteles, a jogegységi tanács arra a következtetésre jut, hogy ez a megkötöttség nem terjedhet ki magára a főlülvizsgálati bíróságra, mert hiszen ezt az idézett törvényhely nem mondja. A törvény azzal a rendelkezésével, amely szerint a fölöldő végzésben nyilvánított állásponthez a fellebbezési bíróságnak alkalmazkodnia kell, annak adott kifejezést, hogy a fölöldő végzésbeli állásfoglalást olyan legfelsőbb bírósági érdemleges döntésnek tekintti, amelytől a per további folyamán eltérni nem szabad. Nem kellett, sőt nem is lehetett külön kimon-

dani, hogy a szabály a főlülvizsgálati bíróságot is köti. Ily kijelentés a főlülvizsgálati bíróság megbízhatatlanságát és döntésének komolytalanságát jelentette volna. A Pp. 419. §-ának a megkötöttségről szóló általános szabálya különben sem szorul ismétlésre és különösen nem lehetett helyénvaló a szabályt sértő módon ismételni és ezzel föltételezni, hogy a főlülvizsgálati bíróság nem marad hű ahhoz az állásfoglalásához, amelyet a fellebbezési bíróságra nézve kötelezővé tett. A kinyilvánított bírói meggyőződésnek ugyanabban a perben, tehát mondhatni márholnapra való megváltoztatása főképpen amiatt aggályos és a törvény értelmének ily irányú vélelmezése azért nem lehet helytálló, mert ahol a már kinyilvánított bírói meggyőződés utólagos megváltoztatásának a szándéka fölmerülhet, ott nincs elég biztosíték arra, hogy az álláspontváltoztatás jobb meggyőződésnek az eredménye, amely jobb meggyőződésért esetleg talán érdemes volna a jogbiztonság elvén kivételesen rést ütni.

A jogegységi határozat indokolása szerint fokozott mértékben szükséges a meggyőződésváltoztatás megengedése abban az esetben, amikor a fölöldő határozat meghozatala óta újabb, a még jogerősen el nem bírált ügyekben is alkalmazandó jogszabály lépett életbe, vagy a bírói gyakorlat megváltozott, vagy a korábban ingadozó joggyakorlat a fölöldő határozat álláspontjától eltérő álláspont mellett állandósult és így egyöntetűvé vált.

Ezekről az eshetőségekről csakugyan érdemes volna gondolkodni, de ily elgondolásoknak semmi értelmük sincs, ha elszigetelten a fölöldő végzések kérdésére szorítkoznak. Az elvi kérdés elenyészően csekély részének az érvényben levő jogrendszerből való kiszakítása és külön szabályozása csak növeli a rendellenes jogi állapotokat. Az érvényben levő jogrendszer például kizárja annak a lehetőségét, hogy a per a régebbivel ellentétes új bírói gyakorlat alapján megújítható legyen, ezzel a jogállapottal pedig riktó elvi ellentétben áll az a jogegységi határozat, amely megengedi, hogy a főlülvizsgálati bíróság a fölöldő végzésben érvényesített álláspontjától utólagosan eltérhessen. Eszerint a tegnap jogerőre emelkedett ítélettel a bírói gyakorlatnak megfelelően elmarasztalt alperesen a ma keletkezett új döntvényvel, amely az eddigi bírói gyakorlatot, mint helytelent, teljesen fölborítja, már sehogy sem lehet segíteni és habár az igazságtalanul ejtett jogi seb még eleven és égetően fájdalmas, arra az új gyógszert alkalmazni még sem lehet, ellenben az a joghátrány, amellyel fölöldő végzés évekkel ezelőtt fenyegetett meg bennünket, és amelybe az idők folyamán már bele is törődünk, könnyen orvosolható a 71. sz. jogegységi döntvény jóvoltából.

Az a cél, amelyet a 71. sz. jogegységi döntvény a fölöldő határozatra vonatkozó bírói megkötöttség lazításával megvalósítani kíván, aránytalanul nagyobb jogterületeken a kérdések egész sorozatát veri föl a csöndes szunyadás állapotából.

A bírói gyakorlatnak időközi változásait kiváltképpen akkor, ha haladást jelentenek és egészségtelen jogi állapotok megszüntetésére irányulnak, természetesen jó volna a lehető leg-

teljesebb mértékben és minden irányban érvényre juttatni, de ennek a jámbor óhajtnak útját állja az érvényben levő jogrendszer, amely a jogerősen elbírált jogi kérdésnek újrabolygathatóságát kizárja. A főldő végzés jogorvoslattal megtámadhatatlan bírói intézkedés lévén, az abban kinyilvánított álláspont jogerőssé válik és ennélfogva az eljárás további folyamán meg nem másítható. Ha helye lehetne annak, hogy a főlvizsgálati bíróság a főldő végzésben kinyilvánított álláspontjától megváltozott bírói gyakorlat alapján utólagosan eltérhessen, akkor semmi értelme sem volna annak, hogy az eltérésnek ettől a lehetőségétől a fellebbezési bíróság el legyen tiltva és kénytelenségből olyan, esetleg nagyon hosszadalmas és költséges eljárást lefolytasson, azután pedig olyan ítéletet hozzon, amelyről tudja, hogy az teljesen kárbavesztett erő- és tekintélypazarlás. Ez a lehetőség egymagában is kétségtelenné teszi a jogegységi döntvény tarthatatlanságát.

Nem szerencsés alkotás a 71. sz. jogegységi határozat. Kihívja a teljes ülés mielőbbi közbelépését azzal is, hogy a jogegység elveibe is beleütközik. Micsoda jogegység az, ha a legfelsőbb bíróság már kinyilvánított álláspontját ugyanabban a perben utólagosan tetszés szerint megváltoztathatja? Micsoda jogegység az, ha a legfelsőbb bíróság állásfoglalása az egyik bíróságot kötelezi és a másikat nem kötelezi? Micsoda jogegység az, ha az új anyagi jogszabálynak lényegileg azonos körülmények között egyszer van visszaható ereje és máskor nincs visszaható ereje?

Aranyzáradék és pénzrendszer. *)

Hozzászólás dr. Koós Zoltán ily című előadásához a Magyar Jogászegyletben.

Dr. Koós Zoltánnak 1935. március 27-én az aranyzáradék-ról tartott nagyértékű előadása élenként érezteti azt a hatást, amelyet az amerikai gazdasági fejlemények a mi mai felfogásunkra, gondolatmenetünkre gyakorolna úgy I. a hitelpolitika, mint II. az ügyletértelmezés szempontjából.

I.

A többszáz éves aranyzáradék eddig független életet élt a mindenkori valutapénz vásárlóerejétől és a pénzrendszerek változása esetén sem vesztette el érvényességét, sőt amint a jogászegyleti vita során dr. Nyulászi és dr. Görög arra utaltak, rendeltetése épen az, hogy a pénz ingadozásával szemben nyújtson védelmet.

*) Az aranyzáradék kérdésében dr. Koós Zoltán előadása nyomán, melyet a Magyar Jogászegyleti értekezések és tanulmányok egész terjedelmükben közöltek, nagyszabású vita indult meg. A vita tárgya, hogy az aranyzáradék joghatályossága a pénzrendszerek mai válsága mellett mennyiben tartható fenn. Természetes, hogy a vita középpontjába került az amerikai fejlemények megvilágítása. E tekintetben kitűnő szolgálatot teljesít *Liebmann* cikke.